

Mlátil'ka Lanz

restaurátorský záměr

Praha, Šíjen 2017

Ing. Jan Palas
Restaurování a provoz historických strojů
Malešická 27, 130 00 Praha 3 IČO 72029013

tel. +420 603 357 259
e-mail: ruston@centrum.cz
povolení MK ČR k restaurování ř.j. 4350/2003

X

Základní údaje o předmětu:

Výrobce	Heinrich Lanz, Mannheim, Německo.
Tovární číslo, rok výroby	nezjištěno, mezi 1910 - 1940.
Rozměry přibližně (d x š x v)	3,0 x 1,5 x 2,0 m
Hmotnost přibližně	250 kg
Převahující materiál	dřevo, železo, litina

Popis předmětu

Transmisní mlátička jednoduché stavby pro výmlat obilovin v nejmenších hospodářstvích. Konstrukce je převážně dřevěná včetně náprav. Mlátička má jen vrchní hšebový mláticí buben, tě vytšasadla uložená ve svrchu otevřené skšni a jediné spodní síto k nejhrubšímu lštění. Zrno s plevami se zachycovalo do plachty položené na zemi a poté se nosilo do lštilky.

Stroj je dvounápravový se železnými koly a dřevěnou ojí. Trámce rámu natšeny šedě bedně a vnitřní plochy mlátičky vínově červené. Kovové díly mláticího bubnu a šemenice zelené. Barevné schema je pravděpodobně typové.

Stav předmětu

Mlátička je v hlavních dílech kompletní, chybí jen vál, dřevěná oj a jeden hnací plochý šemen na boku stroje. Fyzická kondice mlátičky je ale špatná. Korozní napadení kovových částí je plošné, nářky zachovány jen ve fragmentech. Plechové díly (síto, kryt bubnu, výplň vytšasadla) a kola jsou korodovány souvisle. Váž šemenice k pohonu vytšasadla má prasklý paprsek i obrouč.

Dřevěné konstrukce mlátičky jsou přirozeně opotšebené provozem a znečišeny prachem, mazadly a zbytky obilí. Dřevěný rám síta je rozlámán a to včetně dřevěné dlahy přšbité hšebíky, pomocí níž byl opravován jeřstargí lom. Vlastní plechové síto s kruhovými otvory je deformované a roztržené. Pružný závěs síta je zlomen a to přes plechovou dlahu.

Vytšasadla jsou poškozena na několika místech, jedno je prolomené a provizorně vyspravené přšbitými latěmi, na všech třech vytšasadlech je několik zlomených stupňů. Plechová výplň prostředního vytšasadla je deformovaná.

Na skšni stopy po zatékání vody (mapy). Pohyblivé díly pohonu v místech úniku oleje obaleny mastným prachem. Šedý nář trámce je z vnějšku souvisle degradován a loupe se.

Souláští mlátičky má být i litý ltyšpatkový stojan, ale jeho účel není znám a proto není souláští záměru.

Návrh restaurátorského zásahu

Doporučuji ponechat mlátičku s provozní patinou a opotšebením, t.j. restaurování omezit převážně na konzervaci a opravit jen vážná poškození.

Před započetím restaurátorských prací musí být mlátička v maximální možné míře rozložena a díly zbaveny mechanických nečistot, zvláště prachu, mazadel a zbytků obilí.

Všechny železné díly se nejprve zbaví oleje, pokud je přítomen (týká se pohyblivých částí pohonu), povrchy se odmastí a mechanicky ošlepe. Korodovaná místa se ručně zbrousí nebo

okartálují tak, aby nedošlo k ponižení zbytků zachovaného nářadí a poté se pasivují tanátem. Je třeba dbát na zachování a opětovné pouhnutí pokud možno veškerého originálního spojovacího materiálu.

Doplň se chybějící ploché kožené **šmeny**. Jeho konce by měly být spojené gítem, konzervace šmeny se provede balzámem na kůži (se včelím voskem). Praskliny na litinové šmenici není nutné opravovat.

Všechny **dřevěné díly** musejí projít sanací proti dřevokaznému hmyzu. Vzhledem k malým rozměrům skříně mlátičky ji lze sanovat ozáření v komoře Středočeského muzea v Roztokách u Prahy.

Zlomené bořnice rámu síta se vyrobí zcela nové podle stávajících, nově se vyrobí i neopravitelné síto z lerného ocelového plechu tl. 1 mm. Zlomený pružný závěs síta, pravděpodobně z jasanového dřeva, se vyrobí nový. Zlomené boky krajního vytěsadel se slepí (břně akrylátové lepidlo, např. Dispercol D3) a poté fixují plechovými dlahami upevněnými pomocí vrutů s pílkatou hlavou a nutou. Hlavy vrutů i dlahy je třeba opatřit protikorozním nátěrem v odstínu blízkém vínovému provedení vytěsadel. Zlomené stupně vytěsadel se buď slepí a nebo, v případě že by lepení línolo potíže, vymění se za nové. Deformovaný ochranný plech v prostředním vytěsadelu se vyrovná a po konzervaci vrátí zpět. Vyrobí se chybějící lžička, ke konci se zužující dřevěná oj zakončená madlem pro ruční tažení mlátičky (oko o průměru cca 150 mm z kulatiny Ø 15 mm jako u stabilních motorů).

Závěrečná **konzervace** všech kovových částí se provede olejem, např. Ravel D. Před konečnou konzervací doporučuji ošetřit všechny dřevěné díly preventivním postřikem proti dřevokaznému hmyzu. Poté se provede konzervace dřevěných konstrukcí líným olejem nebo břním balzámem se včelím voskem.

Nově vyrobené dřevěné díly není třeba natírat, avšak musí projít sanací spolu s ostatními částmi mlátičky.

Při montáži mlátičky je třeba dbát na to, aby odmaštěné pohyblivé díly byly v malé míře opř namazány, t.j. aby se mohly bez odporu pohybovat. Pouhije se směsí silikonového oleje s grafitem nanážená gítem, mazivo nesmí vytékat.

Práce musí provádět dodavatel, který má dlouhodobé zkušenosti s renovací dřevěných konstrukcí, ideálně se zaměřením na historické zemědělské stroje, profesionální dílenské zázemí a odpovídající reference.

Ing. Jan Palas
RESTAUROVÁNÍ A PROVOZ
HISTORICKÝCH STROJŮ
Malešická 27, 130 00 Praha 3
IČO: 72029013

16.10.2017

Mlátiřka Lanz - fotodokumentace

Obr. 1 Mlátička Lanz - celkový pohled. Chybí oj.

Obr. 2 Celkový pohled ní pod strojem zlomené síto.

Obr. 3 Detail zlámaného síta z opačné strany.

Obr. 4 Kryt mláticího bubnu je silnĚ korodován, zachovány zbytky původního nátěru.

Obr. 5 Detail korodovaného mláticího bubnu a pozostatky
vínového náteru uvnitř stroje.

Obr. 6 Závěsy vytřásadel na předku stroje. K prostřednímu vytřásadlu
je připevněn závěs sít. Dobře je vidět degradovaný dřevěný náter trámů.

Obr. 7 Prostřední vytěsadlo má deformovaný ochranný plech, vpravo polámané vytěsadlo vyspravené přibitými latěmi.

Obr. 8 Rozgípané bořnice vytěsadla.